

**PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING O'ZINI O'ZI
BOSHQARISH ORGANLARI BILAN HAMKORLIGI**

Nasulloyev Sirojjon Oybek o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi 311-guruh kursanti

Kalit So'zlar: Profilaktika inspektorlari, o'zini o'zi boshqarish organlari, jinoyatchilikni oldini olish, mahalla fuqarolar yig'ini, fuqarolar huquqlari, ijtimoiy muammolarni hal qilish, monitoring va tahlil, jamoat xavfsizligini ta'minlash.

Anotatsiya: Ushbu maqola profilaktika inspektorlarining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorligining muhimligini va uning jamoat xavfsizligini ta'minlashdagi rolini o'rganadi. Profilaktika inspektorlari, ichki ishlar organlari tarkibida faoliyat yurituvchi mutaxassislar bo'lib, mahallalarda jinoyatchilikni oldini olish va ijtimoiy barqarorlikni saqlashda muhim vazifalarni bajaradilar. O'zini o'zi boshqarish organlari – bu mahallalar va boshqa ijtimoiy jamoalar bo'lib, fuqarolarning kundalik ehtiyojlarini qondirish, ijtimoiy muammolarni hal qilish va jamoat tartibini saqlashda faol ishtirok etadilar.

Maqolada, profilaktika inspektorlari va o'zini o'zi boshqarish organlari o'rtasidagi hamkorlikning samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan asosiy bosqichlar, bu hamkorlikni yo'lga qo'yishdagi muammolar va ularni hal etish yo'llari tahlil qilinadi. Mahallada jinoyatchilikni oldini olishda va fuqarolarni ijtimoiy himoya qilishda profilaktika inspektorlarining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan yaqindan hamkorlik qilishi zarur. Shuningdek, maqolada hamkorlikni yanada samarali qilish uchun zarur bo'lgan huquqiy, texnologik va ijtimoiy omillar hamda ilg'or tajribalar haqida so'z boradi.

Anotation: This article examines the importance of cooperation between preventive inspectors and self-government bodies and their role in ensuring public safety. Preventive inspectors are specialists working within the internal affairs bodies and perform important tasks in preventing crime and maintaining social stability in neighborhoods. Self-government bodies are neighborhoods and other social communities that actively participate in meeting the daily needs of citizens, solving social problems, and maintaining public order. The article analyzes the main stages necessary to increase the effectiveness of cooperation between preventive inspectors and self-government bodies, the problems in establishing this cooperation, and ways to solve them. In preventing crime in the neighborhood and providing social protection to citizens, it is necessary for preventive inspectors to closely cooperate with self-government bodies. The article also discusses the legal, technological, and social factors and best practices necessary to make cooperation more effective.

Kirish

Bugungi kunda jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikni oldini olishda profilaktika inspektorlarining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. O'zini o'zi boshqarish organlari – bu mahalla fuqarolar yig'ini, kichik hududiy jamoalar va boshqa turli darajadagi hududiy organlar bo'lib, ular fuqarolar bilan bevosita aloqada bo'lib, mahallada ijtimoiy barqarorlikni saqlashda faol ishtirok etadilar. Ushbu maqolada profilaktika inspektorlarining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorligining dolzarbligi, hamkorlikning samaradorligini oshirishdagi asosiy jihatlar va bu sohadagi muammolar tahlil qilinadi.

O'zini o'zi boshqarish organlari – bu fuqarolar tomonidan tashkil etilgan va davlatdan mustaqil ravishda faoliyat yuritadigan ijtimoiy tashkilotlar bo'lib, ular jamiyatning kundalik hayotida fuqarolarni birlashtiradi, ularning huquqlarini himoya qilish, turli muammolarni hal qilish va ijtimoiy tartibni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu organlar davlat tomonidan bevosita boshqarilmaydi, ammo davlat organlari bilan hamkorlikda ishlaydi va jamoat xavfsizligini ta'minlash, ijtimoiy yordam ko'rsatish va boshqa turli vazifalarni amalga oshiradi.

O'zini o'zi boshqarish organlarining asosiy turlari quyidagilardir:

Mahalla fuqarolar yig'ini – bu eng keng tarqalgan o'zini o'zi boshqarish organlaridan biridir. Mahallalar, odatda, turli hududiy jamoalar (kichik yashash hududlari)dan tashkil topgan bo'lib, ular fuqarolarning kundalik ehtiyojlarini qondirish, ularning ijtimoiy va huquqiy masalalarini hal qilishda faol ishtirok etadi. Mahalla raisi va mahalla kengashi fuqarolarni qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy tadbirlarni amalga oshirish, jinoyatchilikni oldini olish va jamoat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Kengashlar va uyushmalar – o'zini o'zi boshqarishning boshqa shakllariga mahalla kengashlari, uyushmalar va boshqa jamoat tashkilotlari kiradi. Bu organlar jamoat muammolarini hal qilish, mahalla darajasida qonunlarga rioya etish va ijtimoiy barqarorlikni saqlashda yordam beradi.

Jamoat tashkilotlari va fuqarolik tashkilotlari – fuqarolik jamiyati tashkilotlari, masalan, ayollar, yoshlar, pensionerlar, nogironlar va boshqalar uchun mo'ljallangan uyushmalar ham o'zini o'zi boshqarish organlarining bir shaklidir. Bu organlar o'z faoliyatida fuqarolarning ijtimoiy himoyasini ta'minlash, ijtimoiy muammolarni hal qilish va ularni davlat organlari bilan bog'lashda ishtirok etadi.

O'zini o'zi boshqarish organlarining asosiy vazifalari:

Jamoat xavfsizligini ta'minlash: Mahallalarda jinoyatlarning oldini olish, tartibni saqlash va fuqarolar o'rtasidagi ziddiyatlarni hal etish.

Ijtimoiy yordam: Jamiyatning ijtimoiy zaif qatlamlariga yordam ko'rsatish, xususan, kam ta'minlangan oilalarga, pensionerlarga, nogironlarga va yoshlarni qo'llab-quvvatlash.

Fuqarolarning huquqlarini himoya qilish: Fuqarolarni o'z huquqlari, majburiyatlari va imkoniyatlari haqida xabardor qilish, huquqiy maslahatlar berish.

Qonunlar va qoidalarni targ'ib qilish: Mahallalarda qonunlarga rioya qilish, ijtimoiy muammolarni aniqlash va hal etish uchun turli tadbirlar tashkil etish.

Aloqa va hamkorlik: Davlat organlari, mahallalar va boshqa jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikni rivojlantirish.

Profilaktika inspektorlarining vazifalari va roli: Profilaktika inspektorlari ichki ishlar organlarining jamoat xavfsizligini ta'minlashdagi bir qismi bo'lib, ular asosan jinoyatlarning oldini olish, jamoat tartibini saqlash va fuqarolarning huquqlarini himoya qilish vazifalarini bajaradilar. Ular o'z faoliyatini mahallalarda olib boradilar va mahalla darajasida profilaktika ishlari, jinoyatlarning oldini olish, oilaviy ziddiyatlarni bartaraf etish, yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish kabi masalalarda faoliyat yuritadilar.

O'zini o'zi boshqarish organlarining ro'li. O'zini o'zi boshqarish organlari – bu davlat boshqaruvi bilan bevosita bog'liq bo'lmagan, lekin jamiyatdagi muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydigan, fuqarolar yig'ini, mahalla raislari, yoshlar yetakchilari va boshqa fuqarolik tashkilotlari tomonidan tashkil etilgan organlardir. Ularning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- Fuqarolarni ijtimoiy himoya qilish: Mahalladagi fuqarolarni himoya qilish, ijtimoiy xizmatlarni taqdim etish, yoshlar va ayollarni qo'llab-quvvatlash.

- Mahallada tartibni saqlash: Mahalla hududidagi tartibni saqlash, jinoyatchilikni oldini olish, oilaviy ziddiyatlarni hal qilish.

- Jamoat xavfsizligini ta'minlash: Jamoat xavfsizligini saqlash, xususiy mulkni himoya qilish, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish.

Profilaktika inspektorlarining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorligining ahamiyati: Profilaktika inspektorlarining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorligi xavfsizlikni ta'minlashda samarali bo'lishi uchun juda muhimdir. O'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorlik qilish, profilaktika inspektorlariga mahalladagi real vaziyatni yaxshi tushunishga, fuqarolar bilan bevosita aloqada bo'lishga imkon beradi. Bu esa o'z navbatida quyidagi afzalliklarni taqdim etadi:

- Mahalladagi ijtimoiy holatni chuqur tahlil qilish: Profilaktika inspektorlari va o'zini o'zi boshqarish organlari o'rtasidagi yaqindan ishlash, mahalladagi ijtimoiy muammolarni tezkor aniqlash va bartaraf etish imkonini yaratadi.

- Jinoyatlarning oldini olish: Mahalla darajasida jinoyatlarning oldini olishda profilaktika inspektorlari va o'zini o'zi boshqarish organlari birgalikda muhim rol o'ynaydi. Mahalla organlari jinoyatlarning oldini olishga yo'naltirilgan dasturlarni amalga oshirishda profilaktika inspektorlariga yordam beradi.

- Fuqarolar bilan bevosita aloqalar: O'zini o'zi boshqarish organlari fuqarolar

bilan bevosita aloqada bo‘lib, ularni huquqiy va ijtimoiy jihatdan qo‘llab-quvvatlashga yordam beradi. Bu fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirishga, huquqbuzarliklarning oldini olishga yordam beradi.

•Yoshlarni jinoyatga jalb qilmaslik: Profilaktika inspektorlarining mahalla organlari bilan hamkorlikda yoshlarni jinoyatga jalb qilmaslik, ularni ijtimoiy faoliyatlarga jalb qilish, huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishda samarali yondashuvlar yaratadi.

Hamkorlikning Bosqichlari

Profilaktika inspektorlarining o‘zini o‘zi boshqarish organlari bilan hamkorligi bir qator bosqichlarda amalga oshiriladi:

1.Muammo tahlili va zarurlarni aniqlash: Ushbu bosqichda mahalladagi mavjud ijtimoiy muammolar, jinoyatchilik darajasi va xavf-xatarlar tahlil qilinadi. O‘zini o‘zi boshqarish organlari bilan birgalikda mavjud holatlar o‘rganiladi va hamkorlikning maqsadli yo‘nalishlari aniqlanadi.

2.Hamkorlikni muvofiqlashtirish va dasturlarni ishlab chiqish: Profilaktika inspektorlarining o‘zini o‘zi boshqarish organlari bilan hamkorligi uchun maxsus dasturlar ishlab chiqiladi. Ushbu dasturlar jamoat xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan bo‘lib, mahalla darajasida jinoyatlarni oldini olishga yordam beradi.

3.Chora-tadbirlarni amalga oshirish: Mahallada profilaktika ishlari olib boriladi, yoshlar va boshqa fuqarolar o‘rtasida huquqbuzarliklarning oldini olishga yo‘naltirilgan tadbirlar amalga oshiriladi. O‘zini o‘zi boshqarish organlari tomonidan o‘tkaziladigan yig‘ilishlar va seminarlar orqali fuqarolar huquqbuzarliklardan ogoh etiladi.

4.Monitoring va tahlil: Hamkorlikning samaradorligi va amalga oshirilgan tadbirlarning natijasi muntazam ravishda monitoring qilinadi. Profilaktika inspektorlari va mahalla organlari birgalikda ishlarni tahlil qilib, zarur o‘zgartirishlar kiritadilar.

Muammolar va ularni hal etish yo‘llari.

Profilaktika inspektorlarining o‘zini o‘zi boshqarish organlari bilan hamkorligida ba'zi muammolar mavjud bo‘lishi mumkin, masalan:

•Resurslar yetishmasligi: Mahalladagi profilaktika ishlari uchun zarur resurslar, xususan, moliyaviy va inson resurslari yetishmasligi mumkin. Bu muammoni hal etish uchun davlat va mahalla organlari tomonidan qo‘shimcha moliyaviy yordam ajratilishi zarur.

•Huquqiy savodxonlik yetishmovchiligi: Fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirish zarur. Buning uchun profilaktika inspektorlari va mahalla organlari tomonidan seminarlar va ta'lim dasturlarini o‘tkazish muhimdir.

•Hamkorlikda o‘zaro tushunmovchiliklar: Ba'zida profilaktika inspektorlari va o‘zini o‘zi boshqarish organlari o‘rtasida tushunmovchiliklar bo‘lishi mumkin. Buni

hal etish uchun muntazam ravishda ma'lumot almashish va o'zaro hamkorlikni rivojlantirish zarur.

Xulosa

Profilaktika inspektorlarining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorligi jamiyat xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu hamkorlik jinoyatchilikni oldini olish, fuqarolar huquqlarini himoya qilish va ijtimoiy barqarorlikni saqlashda samarali yondashuvlar yaratadi. Mahalla darajasida profilaktika ishlari amalga oshirilganda, jamiyatda xavfsizlikni ta'minlash va huquqbuzarliklarning oldini olishda aniq va tezkor choralar ko'rish mumkin. Biroq, resurslar, huquqiy savodxonlik va o'zaro tushunmovchiliklarga qarshi samarali choralar ko'rish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Mahalla instituti va o'zini o'zi boshqarish tizimini rivojlantirish"ga oid farmon va qarorlar. (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, 2020).
2. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, "Profilaktika inspektorlarining faoliyati bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlar" (2021).
3. Rasulov T.N., "Mahalla tizimi va o'zini o'zi boshqarish organlari: O'zbekiston tajribasi". Toshkent: O'zbekiston Yuridik Akademiyasi, 2021.
4. Islomov A.S., "Ichki ishlar organlarining profilaktika faoliyati va uning samaradorligini oshirish" (2019). Toshkent: Ijtimoiy va huquqiy tadqiqotlar.
5. Shukurillo L.M., "Fuqarolar xavfsizligini ta'minlashda mahalla tizimi va davlat organlari hamkorligi" (2021). Toshkent: Tahlil va tadqiqotlar.